

TÜRKİYE’DE TAHTACILAR ÜZERİNE ÜRETİLEN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BETİMSSEL OLARAK İNCELENMESİ

DESCRIPTIVE ANALYSIS OF GRADUATE THESES PRODUCED ON WOODWORKERS IN TURKEY

ERDİ DEMİR*

Sorumlu Yazar

Öz

Bu çalışma, Türkiye’de Tahtacı topluluklarını konu alan lisansüstü tezlerin betimsel bağlamda incelenmesiyle ilgilidir. Tahtacılar, yaşam tarzı, inanç, gelenek ve değerler bakımından Türk halk kültürüne zengin katkı sağlamış bir topluluktur. Halkbilim, Antropoloji, Sosyoloji, Türk dili ve edebiyatı ve tarih gibi birçok disiplinin çalışma teması olan Tahtacılar, özgün kültürel karakteristikleri ve kimlikleriyle Türk halk kültürüne zengin bir içerik sunmaktadırlar. Çalışmanın veri toplama aracı, doküman incelemesi yöntemidir. Bu incelemede Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tez merkezinde Tahtacılar ile ilgili üretilmiş lisansüstü tezler tarama modeliyle incelenerek analiz edilmiş, toplamda beş doktora ve yirmi yedi yüksek lisans tezi olmak üzere otuz iki adet lisansüstü tez incelenmiştir. Çalışmada incelenen tezlerdeki anahtar kelimeler, Tahtacıların incelenme yöntemleri, anabilim dalları ve tezlerin yazıldığı üniversiteler analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre; Tahtacılar konusunun daha çok Türk musikisi, Türk dili ve edebiyatı, tarih ve sosyoloji gibi disiplinlerde çalışıldığı tespit edilmiştir. Tahtacılar konusuyla ilgili üretilen lisansüstü tezlerde örneklem olarak Antalya, Muğla, Aydın, İzmir, Çanakkale, Manisa, Adana, Mersin gibi şehirler tercih edilmiştir. Alt temalarda ise Elmalı, Bergama, Silifke, Anamur, Orta Toroslar, Kazdağları, Narlıdere, Manavgat, Kemalpaşa gibi yerleşkeler yer almıştır. Tahtacılar konusunda üretilen tezler çoğunlukla Tahtacı nüfusun yaşadıkları yerlerde üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kimlik, Türkmen, Alevi, Tahtacı.

Abstract

This study is related to the study of graduate theses on the subject of Tahtacı communities in Turkey in a descriptive context. Tahtacılar is a community that has made a rich contribution to Turkish folk culture in terms of lifestyle, beliefs, traditions and values. Tahtacılar, which is the working theme of many disciplines such as Folklore, Anthropology, Sociology, Turkish language and literature and history, offers a rich content to Turkish folk culture with its unique cultural characteristics and identities. The data collection tool of the study is the document review method. In this study, the graduate theses produced by the Higher Education Institution (HEI) thesis center related to Woodworkers were examined and analyzed with a scanning model, and thirty-two graduate theses, including five doctoral and twenty-seven master’s theses, were examined in total. The keywords in the theses examined in the study, the methods of examination of woodworkers, the departments and the universities where the theses were

Araştırma Makalesi / Künye: DEMİR, Erdi. “Türkiye’de Tahtacılar Üzerine Üretilen Lisansüstü Tezlerin Betimsel Olarak İncelenmesi”. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 111 (Eylül 2024), s. 91-107 <https://doi.org/10.60163/tkhebva.1468843>

* Dr., E-mail: edemir.akdeniz@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3227-5984.

written were analyzed. According to the research findings; It has been determined that the subject of Tahtacılar is mostly studied in disciplines such as Turkish music, Turkish language and literature, history and sociology. Cities such as Antalya, Muğla, Aydın, İzmir, Çanakkale, Manisa, Adana, Mersin have been preferred as examples in the graduate theses produced on the subject of Tahtacılar. On the other hand, settlements such as Elmalı, Bergama, Silifke, Anamur, Middle Taurus, Kazdağları, Narlıdere, Manavgat, Kemalpaşa were included in the sub-themes. The theses produced on the subject of Tahtacılar have mostly been produced in places where the Tahtacı population lives.

Key Words: Culture, Identity, Turkmen, Alevi, Tahtacı.

Giriş

Tahtacılar, Türk kültür tarihinde önemli bir yere sahip bir topluluktur. Kendilerine özgü meslek kültürleri ve bu meslek kültürüyle özdeşleşmiş inanç karakteristikleriyle diğer toplumsal gruplardan ayrılan Tahtacılar, Türk halk kültüründe ve anlam dünyasında önemli bir yer tutmaktadır. Alevilik inancına sahip olan Tahtacılar, kendilerine özgü yaşam biçimleri, meslek, boş zaman alışkanlıkları, iktisadi faaliyetleri ve inanç deseniyle Anadolu halk kültürünün önemli bir parçasını oluşturabilmektedir.

Tahtacıları Anadolu kültür coğrafyasındaki diğer Alevi gruplardan ayıran özellikleri, Nevşehir'deki Hacıbektaş Veli Pir Ocağı'nı kabul etmemeleri olmuştur. Bunun yanında Tahtacılar İzmir Narlıdere'de bulunan Yanıyatır Ocağı ile Aydın'ın Reşadiye Köyü'nde bulunan Hacıemirli Ocağı'na bağlıdırlar. Ocak tabirinden kastın on iki imam soyundan geldiğine inanılan ve kutsal kabul edilen, belirli bir aile ya da soydan gelen kimseleri kapsayan bir terim olmasıdır (Önal, 2013, 343; Demir, 2022, 591; Demir, 2023, 129). Konargöçerlikten yerleşik yaşama geçmiş olan Tahtacı toplulukları Ege kıyı şeridinden Akdeniz kıyı şeridine kadar sahil kentlerinde yaşamaktadırlar. Kerestecilik, ağaç oymacılığı ve orman işleri yaptıkları için Tahtacı olarak anılan bu topluluk, Alevilik inancının ritüel ve değerlerine bağlı özgün bir topluluktur (Selçuk, 2004, 164). 1240 yılında patlak veren Babai İsyanına katılan Ağaçeriler olarak anılan Türkmen grubun devamı olduğu düşünülen Tahtacılar günümüzde Aydın, Adıyaman, Malatya, Maraş, Mersin, Antalya, Adana, Ceyhan, Burdur, Isparta, Çanakkale, Muğla, İzmir, Denizli ve Gaziantep dolaylarında yaşamaktadır (Mutlu, 2010, 21; Çıblak Coşkun, 2013, 39; Uluocak, 2014, 59). Buna karşılık (Gülten, 2020, 144) araştırmacıların Tahtacıların kökeniyle ilgili Alevi, Türkmen ve Yörük yorumlarında birleştiklerini fakat, Tahtacıların Kıptilik ve İranilik gibi iddialarla anılmadığına dikkat çekmiştir. Ayrıca Tahtacılar konusunda Anadolu Selçuklu ve beylikler dönemindeki tahrir kayıtlarının önemli yer tuttuğunu belirtmekte fayda vardır (Gülten, 2020, 163).

Tahtacılarla ilgili üretilen başka bir çalışmada ise Çanakkale yöresinde 24 Tahtacı Türkmen köyünden ve geleneklerden bahsedilmiştir. Bebek beleme, ölüm ve yas adetleri, Cem törenlerinden bahsedilen çalışma Çanakkale Ezine, Bayramiç ve Ayvacık ilçelerine bağlı köylerle sınırlıdır (Yolcu ve Dinç, 2018, 167). Esen'in (2021) Muğla-Antalya arasında yaşayan Tahtacılarla ilgili yapmış olduğu alan araştırması da işlevsel bir karaktere sahiptir. Tahtacıların konargöçer bir topluluk olduğunu vurgulayan araştırmacı, yerleşik yaşama geçişle birlikte Tahtacıların üretim faaliyetlerinde birtakım değişimler meydana geldiği, dedelerin toplumsal değişimin etkisiyle Tahtacı toplulukları üzerindeki etkilerinin zayıfladığı fakat Alevilik inanç esaslarının korunduğu sonucuna ulaşmıştır (Esen, 2021, 11). Tahtacılık, sadece bir meslek statüsünü barındırmamakta aynı zamanda Tahtacılık bir inanç grubuna özgü meslek ve yaşam tarzını ifade etmektedir. Orta Asya Şaman kültürüne kadar uzanan

bu inanç karakterli meslek sosyolojisi Türk halk kültüründe içerik ve yapı bakımından büyük öneme sahiptir.

Bu çalışmada, Tahtacılar konusunu temel alan lisansüstü tezlerde bu olgunun nasıl ve hangi yöntemlerle incelendiği, ne tür disiplinlerde çalışıldığı araştırılmıştır. Bu doğrultuda Tahtacılar konusuyla ilgili alan yazın incelemesine dayalı betimsel bir çalışma yapılarak mevcut alan yazına sistematik ve bütüncül bir katkı sunmak amaçlanmıştır. Bu itibarla çalışmanın alan yazına düşünsel ve kültürel açıdan zenginlik katabileceği düşünülmektedir.

1. Tahtacılar

Tahtacılar, odun ve kereste ticareti yapan, ağaç kesme ve biçme işleriyle uğraşan kendilerini özgü kültürel karakteristikleri bulunan Alevi Türkmenlerdir. Adana ve Mersin'den başlayarak Akdeniz'de Toros dağ silsilelerinin yer aldığı yamaçlardan Ege Bölgesi'ndeki Kaz Dağları'na kadar kıyı hattında ormanlık bölgelerde yaşayan Tahtacılar, ormancılık ve kereste işleriyle meşgul oldukları için Tahtacı olarak adlandırılmışlardır (Merhan, 2014, 168). Kahramanmaraş, Gaziantep, Adana, Osmaniye, Mersin, Antalya, Muğla, Isparta, Burdur, Denizli, İzmir, Balıkesir ve Çanakkale civarında ormanlık alanlarda yaşayan Tahtacılar, Alevi Türkmen bir sosyal gruptur (Birdoğan, 1995, 9; Yörükân, 2002, 139; Çıblak Coşkun, 2013, 39).

Bu çalışmada Türkiye'de inanç ve yaşam tarzı bakımından zengin bir kültürel desene sahip olan Tahtacı toplulukları üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin tarama modeliyle betimsel olarak incelenmesi planlanmıştır. Böylelikle Tahtacıların lisansüstü düzeyde ne tür yönlerinin akademik ve bilimsel olarak incelendiği, hangi disiplinlerin ilgi ve çalışma konusu olduğu tespit edilmiş olacaktır.

Faruk Sümer (1962, 528) Tahtacı tabirinin ilk kez Osmanlı arşivinde "Cemaat-i Tahtacıyan olarak geçtiğini, Tahtacı kimliğini oluşturan en etkili faktörün ise Alevilik inancı olduğunu belirtmiştir. Konar-göçer bir yaşam tarzını benimsemiş olan Tahtacılar, öz Türkçe konuşan, küçük ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği, ormancılık, kerestecilikle uğraşan kişilerdir. Azıklarını, eşyalarını konar-göçer biçimde hayvanları ile taşıyan Tahtacılar, gelenek ve göreneklerine bağlı bir sosyal zümre olmuştur (Seyirci, 2007, 7). Tahtacılar konusunda yürütülen halkbilim, tarih ve kültürel çalışmalar söz konusudur. Bu çalışmaların ortak noktası Tahtacıların yaşam biçimi, konuştukları dil ve kökenleri açısından Türk olduklarını vurgulamalarıdır. Sümer (1988, 460) Tahtacıların, Azerbaycan, Horasan ve İran üzerinden Anadolu'ya göç etmiş, 1240 yılında Babailer İsyanına katılan konar-göçer Türkmenler olduğunu belirtmiş, Tahtacıların kanlı şekilde bastırılan isyan sonrası izlerini kaybettirmek için Maraş, Elbistan civarında ormanlık, dağlık bölgeye sığındıklarını aktarmıştır. Gülten (2020, 162) bu iddiaların realiteye uymadığını ayrıca Tahtacıları İran'dan gelmiş bir topluluk olarak nitelendirebilecek somut bir kanıt bulunmadığını belirtmiştir. Tahtacıların kökenleri konusunda Telci'nin (2016, 10) Osmanlı arşivi ve tahrir kayıtlarından yararlandığı çalışması dışında tarihsel kaynaklara dayanan başkaca çalışma sayısı oldukça azdır. Esasen tarihsel vesika ve kayıtlara dayalı çalışmaların bu konuyla ilgili pek fazla değerlendirilmemiş olması düşündürücüdür. Gülten (2020, 163) Tahtacılarla ilgili 1430, 1455 ve 1487 yıllarına ait tarihsel vesikalarda Tahtacıların izlerine rastlanıldığını, konar-göçer toplulukların ormanlık bölgelere yerleşmesiyle ormancılık ve oymacılığın ekonomik bir uğraş haline geldiğini belirtmiştir.

Gökhan (2021, 39) Tahtacılar olarak anılan Alevi Türkmenlerin kendilerini Tahtacı olarak ifade etmediklerini, diğer toplumsal grupların onlara bu adlandırmayı verdiğini

belirtmektedirler. Merhan (2014, 161) Tahtacıların kendilerini “Türkmen” olarak ifade ettiklerini belirtmiştir. Tahtacılar, Alevilik inancı ve değerlerini benimsemiş bir toplumsal zümre olmalarına karşın bazı sosyolojik özellikleri ve inançları ile diğer Alevi tarikat ve zümrelerden ayrılmaktadır. Örnek vermek gerekirse Tahtacılar, Alevilikte özel bir yere sahip Hacı Bektaş Veli Ocağını reddetmekte, kendilerini temsil eden iki Alevi Ocağı’na bağlı bulunmaktadırlar. Bunlardan birisi İzmir’in Narlıdere köyündeki Yanıyatır Ocağı; ikincisi Aydın’ın Reşadiye bucağındaki Hacı Emirli Ocağı’dır (Çıblak, 2005, 2).

Tablo 1: Tahtacı Oymakları

TAHTACILAR	
YANYATIRLI OCAĞI	HACI EMİRLİ OCAĞI
Alaabalı Oymağı (İzmir Narlıdere civarı)	Şehepli Oymağı (Adana, Osmaniye civarında yaşarlar)
Cicili Oymağı (Çanakkale civarında yaşarlar)	Kabakçı Oymağı (Denizli civarında yaşarlar)
Cingöz Oymağı (Manisa, Turgutlu çevresinde yaşarlar)	Aydınlı Oymağı (Adana civarında yaşarlar)
Çobanlı Oymağı (İzmir Narlıdere civarı)	
Çaylak Oymağı (Aydın’ın Çine ve Mentеше Yöresi’nde yaşarlar)	
Mazıcı Oymağı (Çanakkale civarında yaşarlar)	
Kayalı Oymağı (Balıkesir civarında yaşarlar)	
Eseli Ocağı Antalya, Finike ve Yuvalı mevkiinde yaşarlar)	
Üsküdarlı Oymağı (Adana civarında yaşarlar)	
Sivri külahlı Oymağı (İzmir Urla civarında yaşarlar)	
Nacarlı Oymağı (İzmir çevresinde yaşarlar)	
Gökçeli Oymağı (Adana, Ceyhan civarında yaşarlar)	

Kaynak: (Yörtükan, 2002, 177; Şapolyo, 2013, 328; Taş, 2023, 424)

Şapolyo (2013) Tahtacıların Ağaçeri olarak adlandırılan, Yörük Türkmenler olduğunu, Tahtacıların fiziki görünüm olarak Oğuz Türklerinin en güzel suret ve örneklerini oluşturduğunu belirtmiştir. “Tahtacılar, kırmızı yanaklı, siyah ince kaşlı, uzun kirpikli ve güler yüzlü insanlardır.” (Şapolyo, 2013, 325). Sözüne güvenilir, çalışkan, sabırlı ve üretken özelliklere sahip Tahtacılar, Çanakkale, Kaz Dağları’ndan Mentеше yöresine, Mentеше yöresinden Gaziantep ve Kahramanmaraş’a kadar uzanan Toros Dağlarında konar-göçer yaşam sürmüş ve zamanla Tahtacıların büyük çoğunluğu yerleşik yaşama geçmiştir. Bağlama çalma konusundaki ustalıkları

ile bilinen Tahtacılar, halk ozanları yetiştirmiş bir zümredir. Eğlence meclisleri düzenleyen Tahtacılar Sohbet, Dernek ve Cem adı verilen dinsel ve kültürel ritüeller düzenlemektedirler (Şapolyo, 2013, 328)

Saz eşliğinde semahlar dönen ve nefesler okuyan Tahtacılar, zengin bir kültürel çeşitliliğe sahiptir. Tahtacılar a ait semah ve nefeslerin dinsel ritüelleri kendisine özgü sembolik ve özgün bir anlam dünyasına sahiptir. “Nefesler serbest ölçü ve ritimdeki müzikal yapılar, semahlar ise belirli ritimde devam eden ölçülü yapılarıdır. Cem erkânında, saz çalan ve nefesler okuyan 12 hizmet erinden biri olan kişilere *Sazende* ya da Aydın Tahtacılarında kullanılan isimle *Güvender* denilir.” (Akyürek, 2018, 318). Tahtacıların grup kimliğine bakıldığında onları Tahtacı yapan faktörün aslında meslekleri olan kerestecilik ve ormancılık olmadığı, Alevilik inancının bu kimliği oluşturan önemli bir kurum olduğu görülmektedir (Bulut & Bal, 2015, 81). Akyürek (2018, 317) Tahtacı kimliğini oluşturan diğer bir unsurun ise müzik kültürü olduğunu belirtmekte, bu müzik kültürünün ibadetlerde, meclis ve cemlerde grup dayanışmasını güçlendiren, grubu öteki gruplardan ayırmaya yarayan özgün bir karakteri bulunduğunu ifade etmektedir.

Yerleşik yaşama geçmeden önce konar-göçer bir yaşam süren Tahtacılar, herhangi bir bölge veya şehri mesken tutmadıklarından 1920’li yılların başında tahminen 20.000 çadır veya hane, nüfuslarının ise takriben 100.000 olduğu tahmin edilebilmektedir (Yörükân, 2002, 151). Çıblak (2003, 31) günümüzde bu sayının yaklaşık olarak 300.000 ila 400.000 arasında olabileceğini ileri sürmüştür.

2.Yöntem

Bu çalışma, Türkiye’de yaşam biçimi, meslek sosyolojisi ve inanç karakteriyle diğer topluluklardan ayrılan, Anadolu halk kültürünün zenginliklerini içinde barındıran Tahtacı oymaklarıyla ilgili betimsel bir incelemedir. Tarama modelinin tercih edildiği incelemede Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tez merkezinde dijital olarak arşivlenmiş 1993-2023 yıllarını kapsayan “Tahtacılar” konulu (5) beş doktora, (27) yirmi yedi yüksek lisans tezi olmak üzere toplamda 32 lisansüstü tez bu çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmuştur.

Çalışmanın veri toplama aracı ise doküman analizi yöntemidir. Doküman analizi, belirli bir alanda yapılmış olan yazılı, görsel, işitsel dokümanların belirli bir sistematik dahilinde bütüncül şekilde incelenerek sentezlenmesidir (Demir, 2021, 323). Doküman analizi çalışmalarında belgeler incelenirken araştırılan olgu ya da durumla ilgili gözlem, görüşme ya da odak grubu görüşmesi fikri oluşabilmektedir. Dolayısıyla incelenen dokümanlar, araştırmacıya farklı veri toplama teknikleri ve çalışma desenleri hakkında fikir sunabilmektedir (Bowen, 2009, 30).

3.Bulgular

İncelemede örnekleme dahil edilen Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tez merkezinde 27’si yüksek lisans, 5’i doktora tezi olmak üzere 32 tez dahil edilmiştir. Tahtacılar konusunun ilk olarak lisansüstü düzeyde 1993 yılında çalışıldığı anlaşılmakla birlikte doktora düzeyinde az sayıda çalışılmış olduğu görülebilmektedir. Farklı disiplinlere konu olan Tahtacıların sosyal bilimler ağırlıklı olmak üzere Tarih, Halk Bilimi, Türk Dili ve Edebiyatı ve Sosyoloji gibi alanlarla ilişkilendirildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 2: Lisansüstü Tezler

Sıra	Yıl	Yüksek Lisans	Doktora	Anabilim Dalı	Üniversite
1	1993	-	1	Antropoloji, Sosyoloji	Hacettepe Üniversitesi
2	1998	-	1	Halk Bilimi	Ankara Üniversitesi
3	2000	1	-	Giyim Endüstrisi ve Giyim Sanatları	Gazi Üniversitesi
4	2001	-	1	Türk Dili ve Edebiyatı	Çukurova Üniversitesi
5	2001	1	-	Müzik öğretmenliği	Selçuk Üniversitesi
6	2002	1	-	Temel Bilimler	Ege Üniversitesi
7	2003	-	1	Felsefe ve Din Bilimleri	Erciyes Üniversitesi
8	2006	1	-	Orman Mühendisliği	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi
9	2009		1	Türk Dünyası Araştırmaları	Ege Üniversitesi
10	2012	1	-	Felsefe ve Din Bilimleri	Süleyman Demirel Üniversitesi
11	2013	1	-	Türk Dili ve Edebiyatı	Trakya Üniversitesi
12	2013	1	-	İlahiyat	Marmara Üniversitesi
13	2014	1	-	Türk Dili ve Edebiyatı	Afyon Kocatepe Üniversitesi
14	2014	1	-	Sosyoloji	Süleyman Demirel Üniversitesi
15	2016	1	-	Felsefe ve Din Bilimleri	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
16	2017	1	-	Türk Halk Bilimi	Ege Üniversitesi
17	2018	1	-	Tarih	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi
18	2019	1	-	Coğrafya	Akdeniz Üniversitesi
19	2019	1	-	Müzik Ana Sanat	Akdeniz Üniversitesi
20	2019	1	-	Türk Dili ve Edebiyatı	Uşak Üniversitesi
21	2019	1	-	Müzik	Uludağ Üniversitesi
22	2020	1	-	Akdeniz Ortaçağ Araştırmaları	Akdeniz Üniversitesi
23	2020	1	-	Sosyoloji	Akdeniz Üniversitesi
24	2020	1	-	İç Mimarlık	Yaşar Üniversitesi
25	2021	1	-	Tarih	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi
26	2021	1	-	Müzik	Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
27	2022	1	-	Akdeniz Yeni ve Yakınçağ Araştırmaları	Akdeniz Üniversitesi
28	2022	1	-	Türk Din musikisi	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

29	2023	1	-	Alevi Bektaşî Kültürü	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
30	2023	1	-	Sosyoloji	Karabük Üniversitesi
31	2023	1	-	Felsefe ve Din Bilimleri	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
32	2023	1	-	Türk Musikisi Ana Sanat	Haliç Üniversitesi

1993-2023 yılları arasında yapılan çalışmaların künyesine bakıldığında Tahtacıların doktora düzeyinde sadece beş lisansüstü çalışmaya konu olduğu anlaşılmakla beraber sosyoloji, Türk dili ve edebiyatı, Halk Bilimi, Felsefe ve Din Bilimleri anabilim dallarında incelendiği görülmüştür. Ankara Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Hacettepe, Çukurova ve Erciyes üniversitelerinde üretilen bu doktora tezlerinin 1993, 1998, 2001, 2003 ve 2009 tarihli olduğu anlaşılmakla beraber 2009 tarihinden bu yana Tahtacı topluluklarının doktora düzeyinde çalışmadığı tespit edilmiştir.

Tahtacılarla ilgili üretilen yüksek lisans tezlerine bakıldığında toplamda 27 yüksek lisans tezinin bu konuda üretildiği, Türk Musikisi, Müzik, Tarih, Türk dili ve edebiyatı, felsefe ve din bilimleri alanında bu çalışmaların yapıldığı anlaşılmıştır. Lisansüstü tezlerin en fazla 2019 ve 2023 yıllarında üretildiği görülebilmektedir. Tahtacı toplulukları gibi kültürel zenginliği ön planda yer alan bir topluluğun sosyal bilimler, sosyoloji ve antropoloji gibi alanlarda pek az çalışılmış olması düşündürücüdür. Çalışılan bölgelerin genel itibarıyla Tahtacıların yaşam alanı olduğu söylenebilir. Bu yerleşim birimleri; Antalya Elmalı, Mersin, Muğla, Isparta, Aydın, İzmir, Çanakkale, Manisa ve Adana gibi Tahtacı nüfuslarının yaşadıkları yerlerdir. Tezlerin üretildiği yıllara bakıldığında 2019 ve 2023 yılında dört, 2020 yılında üç, 2013, 2014, 2001, 2022 ve 2021 yıllarında iki tez üretildiği anlaşılmaktadır. Geriye kalan yıllarda ise 1993 yılından 2023 yılına kadar her senede ortalama bir lisansüstü çalışma yapıldığı söylenebilir.

Tablo 3: Tezlerin Üretildiği Anabilim Dalları

Tezlerin Üretildiği Anabilimdalı	Sayı
Müzik	6
Türk Dili ve Edebiyatı	4
Felsefe ve Din Bilimleri	4
Sosyoloji	3
Türk Musikisi	2
Tarih	2
Akdeniz Yeni ve Yakınçağ	1
Akdeniz Ortaçağ	1
İlahiyat	1
İç Mimarlık	1
Coğrafya	1
Antropoloji	1
Orman Mühendisliği	1
Alevi Bektaşî Kültürü	1
Halk Bilimi	1

Türk Halk Bilimi	1
Giyim Endüstrisi	1

Lisansüstü tezlerin üretildiği anabilim dalları incelendiğinde müzik, Türk dili ve edebiyatı, Felsefe ve din bilimleri, sosyoloji, tarih, Akdeniz araştırmaları, coğrafya ve antropoloji gibi ana bilim dallarında çalışmaların yapıldığı anlaşılmaktadır. Fen bilimleri alanında iç mimarlık ve orman mühendisliği ana bilim dallarında çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Dolayısıyla Tahtacıların müzik, tarih ve kültürel çalışmalara konu olduğu söylenebilir.

Tablo 4: Tezlerin Üretildiği Üniversiteler

Tezin Üretildiği Üniversite	Tez Sayısı
Akdeniz Üniversitesi	5
Ege Üniversitesi	3
Süleyman Demirel Üniversitesi	2
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	1
Çukurova Üniversitesi	1
Erciyes Üniversitesi	1
Hacettepe Üniversitesi	1
Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	1
Gazi Üniversitesi	1
Marmara Üniversitesi	1
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	1
Uşak Üniversitesi	1
Yaşar Üniversitesi	1
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	1
Uludağ Üniversitesi	1
Haliç Üniversitesi	1
Selçuk Üniversitesi	1
Karabük Üniversitesi	1
Cumhuriyet Üniversitesi	1
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	1
Afyon Kocatepe Üniversitesi	1
Trakya Üniversitesi	1
Ankara Üniversitesi	1

Lisansüstü tezlerin üretildiği üniversitelere bakıldığında Tahtacı nüfuslarının yaşadıkları şehirlerdeki üniversitelerin ön planda olduğu söylenebilir. Akdeniz Üniversitesi (Antalya), Ege Üniversitesi (İzmir), Süleyman Demirel Üniversitesi (Isparta), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (Çanakkale) ve Çukurova Üniversitesi

(Adana) bu anlamda örnek teşkil etmektedir. Bu durumun yanında farklı üniversitelerde de Tahtacılar konusunun çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 5: Tezlerin Yöntemleri

Yöntem	Sayı
Görüşme ve gözlem	23
Doküman analizi-tarama modeli	9
Deneysel yöntem	-
Vaka İncelemesi	-
Toplam	32

Tahtacılar konusunu inceleyen lisansüstü çalışmaların büyük bir kısmında görüşme ve gözlem yöntemi kullanılmıştır. Tahtacı köyleri, Tahtacı musikisi ve o kültürü temsil eden bir aile, boy ya da ocaktan bireylerle görüşme ve gözlem yöntemlerini kullanarak veriler toplanabilmekte, bu veriler görsel dokümanlar aracılığıyla desteklenerek betimsel, tematik ya da içerik analizi halinde sunulabilmektedir. Tarih, coğrafya ve din bilimleri alanında yapılan çalışmalarda ise doküman analizi yöntemi tercih edilebilmektedir.

Tezlerin içeriklerine bakıldığında ise Tahtacı kültürünü anlama ve yorumlama bağlamında etnografik bir araştırma desenine sahip bir lisansüstü çalışma olmadığı söylenebilir. Oysaki etnografik (kültür analizi) araştırma deseni belirli bir yaşam ünitesinde varlıklarını sürdüren toplumsal grupların dil, din, yaşam tarzı, gelenek ve normlarına odaklanabilen bir araştırma deseni (Demir, 2024: 318). Bu araştırma deseni ile kültürel toplulukların bilinmeyen yönleri, kurumları ve kültürel karakteristikleri ortaya çıkarılabilmektedir. Tahtacıların kim olduklarını? anlamayı ve yorumlamayı amaçlayan, Tahtacıların yaşam biçimleri, dil, inanç ve geleneklerini yansıtabilecek yeni araştırma yöntemleri, çalışma desenleri ve metodolojilerin geliştirilebileceği değerlendirilmektedir. Tahtacılar üzerine bugüne kadar yapılmış çalışmalar, eksiklikleri bulunmakla birlikte alana katkı sağlayıcı, belirli bir boşluğu doldurucu çalışmalardır. Bu bakımdan Tahtacılar konusuyla ilgili üretilmiş çalışmaların akademik ve bilimsel olarak alan yazına katkı sağladığı söylenebilir. Konuya sosyolojik açıdan yaklaşıldığında Tahtacıları doğrudan bir inanç deseni olarak ele almak yerine onların toplumsal tarihleri, gelenekleri, ölüm sosyolojileri, düğünleri, kız isteme adetleri, bayram dönemlerini inceleyebilecek detaylı çalışmaların üretilip geliştirilebileceği düşünülmektedir.

Tablo 6: Tezlerin Anahtar Kelimeleri

Sıra	Yazar	Yıl	Tezin adı	Tezin Türü	Anahtar Kelimeler
1	İsmail ENGİN	1993	Akçaeniş Tahtacılarında dinin ve dini örgütlenmenin günlük hayata etkisi	Doktora	-

2	Ayten KAPLAN	1998	Balıkesir Tahtacı Köyleri Kongurca ve Türkali'de halk bilimi açısından müzik yapısının araştırılması	Doktora	-
3	Emine KOCA	2000	İçel ili Tarsus Tahtacılar Geleneksel kadın giysileri ve çağdaş tasarımlar	Yüksek Lisans	-
4	Sonat SEYHAN	2001	Silifke yöresinde yaşayan Tahtacı oymakları halk türküleri	Yüksek Lisans	Silifke Yöresinde Tahtacı oymakları, Halk türküleri, Semah ve Mengiler, geleneksel çalgılar
5	Nilgün ÇIBLAK	2001	İçel Tahtacıları dini inanışlar ve dini törenler, halk kültürü anonim halk edebiyatı	Doktora	-
6	Sedat TAMAY	2002	İzmir yöresi Tahtacı semahlarının tür ve biçim yönünden incelenmesi	Yüksek Lisans	-
7	Ali SELÇUK	2003	Mersin yöresi tahtacılarının dini inanç ve uygulamaları	Doktora	-
8	Seyda KAMBUROĞLU	2006	Türkiye orman işletmeciliğinde odun hammaddesi üretiminde Tahtacıların rolü	Yüksek Lisans	Tahtacılar, Odun hammaddesi Üretimi, Orman işletmeciliği
9	Sedat TAMAY	2009	Tahtacı semahları ve Mengi (inceleme ve metinler)	Doktora	-
10	Murat TİRE	2012	Tarsus Tahtacılarında halk inançlarının dinler tarihi açısından incelenmesi	Yüksek Lisans	Tarsus, Tahtacılar, Halk inançları, Dini törenler
11	Kübra Dilaver YILDIRIM	2013	Bergama Yöresi Tahtacı ve Çepni Ağızları	Yüksek Lisans	Ağız, Anadolu ağızları, Türkiye Türkçesi ağızları, Bergama Tahtacı ve Çepni ağızları
12	Ali KOCADAYI	2013	Kaşdişen Tahtacılarının dini ve sosyokültürel yapısı	Yüksek Lisans	-
13	Süleyman MECEK	2014	Serik Yöresi Tahtacı Alevilerinin halkbilgisi ürünleri üzerine bir inceleme	Yüksek Lisans	Tahtacı, Alevi Türkmen, Alevilik, Halk edebiyatı, Halk Bilimi
14	Ümmü BULUT	2014	Sosyolojik açıdan Tahtacı grupların araştırılması (Muğla Örneği)	Yüksek Lisans	Kültür, Kimlik, Din, Alevilik, Tahtacı, Etniklik
15	Gürkan ÇİL	2015	Kazdağı Tahtacı Türkmenlerinde evlilik ve musahiplik kurumu	Yüksek Lisans	Tahtacı, Türkmen, Kızılbaşlık, Alevilik, Çanakkale Kazdağları, Evlilik, Musahiplik, Kurumlar

16	Senem ERSİN GENÇ	2017	Kemalpaşa Tahtacı Kültürü: Çınarköy örneği	Yüksek Lisans	-
17	Ahmet KUŞCI	2018	Orta Toros Tahtacıları: Tarih, Kültür ve Medeniyet	Yüksek Lisans	Ağaçeri, Alevilik, Mersin, Musahiplik, Tahtacılar, Toroslar, Yarıyatır
18	Ahu Zeynep DUMAN	2019	Aydın Yılmazköy Yöresi Tahtacıların Geçiş Dönemi	Yüksek Lisans	Aydın, Tahtacılar, Aleviler, Geçiş dönemleri, Gelenekler
19	Sedat ÇILGIN	2019	Kültürel belleğin taşınabilirliğinde rol alan etkenler: Çanakkale Tahtacı Türkmenlerinde Sazanderlik örneği	Yüksek Lisans	Tahtacı, Türkmen Alevileri, Zakirlik, Sazandar, kültürel bellek, Kültürel aktarım, kimlik, Nefes
20	Hasan Burak BAYAT	2019	Tahtacı Düğünlerinde semah dönmek: Antalya İli Manavgat İlçesi Kalemler Köyü Örneği	Yüksek Lisans	Alevilik, Tahtacı, kimlik, Semah
21	Sevgi ALTUNKAYA	2019	Bir kültür coğrafyası araştırması: Teke yöresi Tahtacıları örneği	Yüksek Lisans	Teke yöresi, Tahtacı Yerleşimleri, Tahtacı, İnanış ve uygulamalar
22	Selin GÜNGÖR	2020	Spatial Constructions of Identity: Anatolian Tahtacı Communities	Yüksek Lisans	Mekânsal temsil, Kimlik inşası, Tahtacı topluluklar
23	Gamze ŞENYAYLA	2020	Tahtacılar üzerine sosyolojik bir araştırma (Antalya ili örneği)	Yüksek Lisans	Tahtacılar, Kültür, Kimlik, Toplumsal Değişme, Mekan
24	Durmuş YILDIZ	2020	Sosyokültürel ve dini yönleriyle Tahtacılar: Elmalı-Akçaeniş örneği	Yüksek Lisans	Tahtacılar, Alevilik, Alevi Türkmenler, Akçaeniş Tahtacıları, Elmalı
25	Ali Orhan DÖNMEZ	2021	Muğla ili Tahtacı Türkmenlerinin İnanç Bağlı Müzik Pratikleri	Sanatta Yeterlik	Tahtacılar, Muğla, Cem, Semah, Nefes, Duvaz-ı İmam
26	Mehmet Can BİLGE	2021	İnançlar ve Gelenekler çerçevesinde Anadolu'da yaşayan Alevilik	Yüksek Lisans	Tahtacılar, Alevilik, İslam, Din, Mitoloji
27	Ufuk Ali KAFTANLI	2022	Osmanlı Akdeniz'inde Bir Türkmen Alevi cemaati: mikro-tarih nüfus ve iskanyla Aydın Vilayeti 'nde Taife-i Tahtacıyan (19. Yüzyılın ikinci yarısı)	Yüksek Lisans	Osmanlı Aleviliği, Tahtacılar, İskan, Aydın Vilayeti, Nüfus defteri, Temettuat defteri
28	Mehmet Nuri YÜCE	2022	Çukurova yöresi Tahtacı Alevilerinde dini musiki	Yüksek Lisans	Türk dini musikisi, Tekke musikisi, Tahtacı, Cem, Alevi musikisi

29	Aydıncan ER	2023	Tahtacı Türkmen Alevilerinin gündelik yaşamlarını ve ritüellerini mekan üzerinden okumak: Narlıdere Kültür evi örneği	Yüksek Lisans	Mekan, Bellek, Alevilik, Tahtacı Türkmen Aleviliği, Narlıdere Kültür Evi
30	Beste GÖK	2023	Çanakkale Kazdağı Tahtacı Türkmenlerinde dini ve Sosyal hayat: Koşuburnu Köyü Örneği	Yüksek Lisans	Alevilik, Bektaşilik, Kızılbaşlık, Tahtacı, Türkmen, Kazdağı, Çanakkale, Koşuburnu, dini ve sosyal hayat
31	Özlem AĞRI	2023	Manisa yöresindeki Tahtacı semahlarının edebi ve müzikal açıdan incelenmesi	Yüksek Lisans	Tahtacılar, Semahlar, Cem, Alevi Müziği
32	Adem ŞEN	2023	Adana Tahtacılarında ölüm ile ilgili inanış ve ritüeller: Nergizlik Köyü örneği	Yüksek Lisans	Tahtacılar, Geçiş dönemleri, ölüm ritüeli, inanış

Anahtar kelimeler, bir akademik ve bilimsel çalışmanın özeti, kimliği ve künyesini oluşturan önemli ip uçlarıdır. Tahtacılar konusuyla ilgili üretilen lisansüstü çalışmalarda anahtar kavramlar da tema üzerinde belirleyici rol üstelenebilmiştir. İncelemede Engin'in tezinde (1993) Alevilik, Antalya-Elmalı-Akçaeniş, dini hayat, sosyal yapı ve Tahtacılar; Kaplan'ın (1998) tezinde Alevilik, Balıkesir-Konakpınar-Türkali, Balıkesir-Savaştepe-Kongurca, dini müzik, etnomüzikoloji, halk bilimi ve müzik; Koca'nın (2000) tezinde giysi tasarımı, giysiler, kadın giysileri, kadınlar, Mersin-Tarsus, Çıblak'ın tezinde (2001) Alevilik, dini inanışlar, dini hayat, dini tören, halk edebiyatı, halk inançları, halk kültürü, Mersin ve Tahtacılar; Tamay'ın tezinde (2002) halk müziği, halk oyunları, semah, Tahtacılar, Türk müziği, Türkmenler ve İzmir; Selçuk'un çalışmasında (2003) Alevilik, dini davranışlar, dini hayat, dini tören, halk inançları, Mersin, Tahtacılar, ibadet, inançlar; Tamay'ın doktora tezinde (2009) Aleviler, Mengi, semah, Tahtacılar, Türk halk giysileri, Türk halk oyunları ve Türk müziği; Kocadayı'nın tezinde (2013) Aleviler, Alevilik, dini yapı, kültürel yapı, Mersin-Anamur, Kaşdışlen, sosyal yapı, sosyokültürel yapı ve Tahtacılar anahtar kelime olarak dikkat çekmektedir. Mecek'in tezinde ise (2014) Tahtacı, Alevi Türkmen, Bulut (2014) kültür, kimlik, Alevilik, Tahtacı anahtar kelimeleri ön planda kullanılmıştır.

En çok tercih edilen anahtar kelimeler ise; Tahtacı, Tahtacılar, Alevi, Alevilik, Türkmen Alevileri, Semah, musiki, dini müzik, dini tören, dinsel yaşam, kültür, kimlik, İçel, Tarsus, Silifke, Adana, Antalya, Muğla, Çanakkale, Kaz Dağları, Aydın, Yanyatır kelimeleri olmuştur. Tezlere konu olan şehirler; Adana, Mersin, Muğla, Çanakkale, Antalya, İzmir, Manisa, Kemalpaşa, Narlıdere, Aydın, Balıkesir, Tarsus, Silifke, Bergama, Orta Toroslar, Manavgat, Elmalı ve Serik olarak ifade edilebilir. Üretilen tezler incelendiğinde Tahtacılık olgusunun inanç yönünün daha fazla ön planda tutularak Alevilik inancı bağlamında ele alındığı göze çarpmaktadır. Bu durum yanı sıra Tahtacılık olgusunu besleyen ve oluşturan meslek sosyolojisinin, mekan ve yaşam tarzı gibi kültürel değerlerin ise pek fazla çalışılmadığı anlaşılmaktadır.

Esasen Tahtacıların doğrudan Alevilik inancının bir parçası olarak ön kabul

görmesi, Tahtacılık olgusu ve kimliğinin anlaşılabilmesi ve yorumlanabilmesini geri planda bırakmıştır. Nitekim Tahtacıları farklı yönleriyle, örneğin kökenleri, kurumları, meslekleri vb. yönleriyle ele alan çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun yanında Türkiye’de Tahtacılar üzerine hiçbir çalışma yokken yapılmış ilk çalışmaları da araştırmaların dönemini, coğrafyasını, saha araştırmasının zorluğunu vb. unsurları düşünerek değerlendirmekte fayda vardır. Tahtacıların musiki ve inançla ilgili müzik, mitolojik unsurlarının incelenmesi Halk Bilimi alanında yapılmış çalışmalarda görülebilmektedir (Bilge, 2021; Dönmez, 2021; Yüce, 2022; Ağrı, 2023; Şen, 2023). Tahtacı kültürü ve kimliğini sosyolojik açıdan inceleyen çalışmalar ise sınırlıdır (Bulut, 2014, Çil, 2015; Kuşci, 2018; Bayat, 2019; Şenyayla, 2020). Çalışmaların bütünü incelendiğinde Tahtacılık mesleği ve kimliğinin farklı örneklerle sunmak itibarıyla yeni, bilinmeyen ve farklı yönlerinin de keşfedilmeye ve anlaşılmaya ihtiyacı olduğu düşünülmektedir. Öyle ki Tahtacılar kültürel bir unsur olarak uzun süredir Batı Anadolu, Ege ve Akdeniz kıyı şeridinde yaşayan, Türk halk kültürüne sürdürülebilir ve zengin bir katkı sunmuş bir topluluktur. Tahtacılar konusunun sivil toplum kuruluşları, dernek ve yerel yönetimler kanalıyla incelenmemesi, farklı metodolojik yöntemlerle ele alınmamasının büyük bir eksiklik olduğu düşünülmektedir.

Sonuç

Tahtacılarla ilgili üretilen çalışmaların büyük bir bölümünün sosyal bilimler alanında çalışıldığı bulgusuna ulaşılmakla birlikte Fen bilimleri alanında ise sadece 2 adet lisansüstü çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada Tahtacılarla ilgili 5 doktora ve 27 yüksek lisans olmak üzere 32 adet lisansüstü çalışma yapıldığı anlaşılmış, Tahtacılar konusunun daha çok müzik, Türk musikisi, Türk dili ve edebiyatı, tarih ve sosyoloji gibi disiplinlerde çalışıldığı tespit edilmiştir.

Tahtacılar konusuyla ilgili üretilen lisansüstü tezlerde örneklem olarak Tahtacıların yaşam alanları ve yaşam üniteleri çevresindeki üniversiteler göze çarpmaktadır. Örneklem olarak Antalya, Muğla, Aydın, İzmir, Çanakkale, Manisa, Adana, Mersin gibi şehirler tercih edilmiştir. Alt temalarda ise Elmalı, Bergama, Silifke, Anamur, Orta Toroslar, Kazdağları, Narlıdere, Manavgat, Kemalpaşa gibi yerleşkeler yer almıştır. Tahtacılar konusunda üretilen tezler çoğunlukla Akdeniz Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi ve Mersin Üniversitesi gibi Tahtacı nüfusun yaşadıkları yerlerde üretilmiştir. Tezler yöntem ve metodolojik açıdan incelendiğinde tezlerde çoğunlukla gözlem ve derinlemesine görüşme gibi veri toplama yöntemleri tercih edildiği görülebilmektedir. Bu durumun yanında tarih ve Türk Dili ve Edebiyatı, Halk bilimi alanında yapılan lisansüstü çalışmalarda ise tarama modeli ve doküman incelemesi gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı anlaşılmıştır. Gözlem ve görüşme gibi yöntemlerin tercih edildiği lisansüstü çalışmalarda araştırmacılar, Tahtacılar topluluğuna mensup kişilerle görüşme yaparak Tahtacıların doğal yaşamlarına katılmak suretiyle gözlem yaparak veri toplamışlardır. Tahtacılarla ilgili genel olarak üretilen tezlerde toplanan veriler betimsel, tema ve içerik analizi yöntemleriyle analiz edilmiştir.

Lisansüstü çalışmalarda en çok tercih edilen anahtar kelimeler ise; Tahtacı, Tahtacılar, Alevi, Alevilik, Türkmen Alevileri, semah, cem, musiki, dinsel yaşam, kültür, kimlik, İçel, Tarsus, Silifke, Adana, Antalya, Muğla, Çanakkale, Kaz Dağları, Aydın ve Yarıyatır kelimeleri olmuştur. Üretilen çalışmalarda Tahtacıları Aleviliğin uzantısı olarak ele almak yerine Tahtacıların kimliği, etnografik dünyası, anlam evrenini temel alan çalışmalar yok denecek kadar azdır. Bu durum Tahtacıların

anlam dünyasının keşfedilmesi, bilinmeyen, yeni ve farklı düşünce biçimlerinin geliştirilmesini sağlayabilir. Öyle ki Tahtacıları anlama ve yorumlama bağlamında yeni metodolojiler, farklı kurumlar ve bakış açılarını ihtiyaç bulunmaktadır. Konuya dair üretilmiş çalışmalar kıymetli olduğu kadar geliştirilmeye ihtiyacı olduğu değerlendirilmektedir.

Kaynaklar

- Ağrı, Özlem. *Manisa Yöresindeki Tahtacı Semahlarının Edebi ve Müzikal Açından İncelenmesi*, İstanbul: Haliç Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Akyürek, Rıza. "Ege Bölgesi Tahtacılarına Ait Müzikal Unsurlar: Nefesler ve Semahlar Aydın İli Örneği", *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi* 7/2 (2018), 315-321.
- Altunkaya, Sevgi. *Bir Kültür Coğrafyası Araştırması: Teke Yöresi Tahtacıları Örneği*, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Bayat, Hasan Burak. *Tahtacı Düğünlerinde Semah Dönmek: Antalya İli Manavgat İlçesi Kalemler Köyü Örneği*, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Bilge, Mehmet Can. İnançlar ve Gelenekler Çerçevesinde Anadolu'da Yaşayan Alevilik: Batı Ege Tahtacıları, Bilecik: Şeyh Edebalı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.
- Birdoğan, Nejat. *Tahtacıların Dünü. I. Akdeniz Yöresi Türk Topulukları Sosyo-Kültürel Yapısı (Tahtacılar) Sempozyumu Bildirileri 26-27 Nisan 1993*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 1995.
- Bowen, Gleen A. "Document Analysis As a Qualitative Research Method", *Qualitative research journal* 9/2 (2009), 27-40.
- Bulut, Ümmü. *Sosyolojik Açından Tahtacı Grupların Araştırılması (Muğla Örneği)*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Bulut, Ümmü ve Bal, Hüseyin. "Sosyolojik Açından Tahtacı Grupların Araştırılması (Muğla Örneği)", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 36 (2015), 81-102.
- Çıblak Coşkun, Nilgün. "Tahtacılar ve Tahtacı Ocaklarına Bağlı Oymakların Yerleşim Alanları", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 68 (2013), 33-54.
- Çıblak, Nilgün. İçel Tahtacıları-Dini İnanışlar ve Dini Törenler, Halk Kültürü, Anonim Halk Edebiyatı, Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2001.
- Çıblak, Nilgün. *Mersin Tahtacıları, Halk Bilimi Araştırmaları*, Ankara: Ürün Yayınları, 2005.
- Çıblak, Nilgün. "Mersin Tahtacı Kültüründeki Terimler Üzerine Bir Deneme", *Folklor/ Edebiyat* 11 (2003), 217-238.
- Çılgın, Sedat. *Kültürel Belleğin Taşınabilirliğinde Rol Alan Etkenler: Çanakkale Tahtacı Türkmenlerinde Sazandarlık Örneği*, Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Çil, Gürkan. *Kazdağı Tahtacı Türkmenlerinde Evlilik ve Musahiplik Kurumu*, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2016.
- Demir, Erdi. "Çalığışu Romanı: Cumhuriyet Dönemi Öğretmen Kadın Kimliği İnşasının Toplumsal Cinsiyet Normları Bağlamında Yorumlanması", *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 5/2 (2021), 317-340.
- Demir, Erdi. "Murat Küçük, Horasan'dan İzmir Kıyılarına Cemaat-i Tahtacıyan", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 104 (2022), 591-595.
- Demir, Erdi. *Abdallar Üzerine Etnografik Bir Alan Araştırması: Antalya Abdalları, Kültür, Kimlik ve Toplumsal Değişme*, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Demir, Erdi. "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Teknikleri Üzerine Betimsel Bir Çalışma", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 25/46 (2024), 313-328.
- Dönmez, Ali Orhan. *Muğla İli Tahtacı Türkmenlerinin İnanç Bağlı Müzik Pratikleri*, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanatta yeterlik tezi, 2021.
- Duman, Ahu Zeynep. *Aydın Yılmazköy Yöresi Tahtacılarında Geçiş Dönemleri*, Uşak: Uşak

- Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.
- Engin, İsmail. *Akçaeniş Tahtacılarında Dinin ve Dini Örgütlenmenin Günlük Yaşama Etkisi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, 1993.
- Er, Aydıncan. *Tahtacı Türkmen Alevilerinin Gündelik Yaşamlarını ve Ritüellerini Mekân Üzerinden Okumak: Narlıdere Kültür Evi Örneği*, Karabük: Karabük üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Ersin Genç, Senem. *Kemalpaşa Tahtacı Kültürü: Çınarköy Örneği*, İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Esen, Nüket. "Göçebelikten yerleşikliğe geçerken Tahtacılar". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 100, (2021),11-24.
- Gök, Beste. *Çanakkale Kazdağlı Tahtacı Türkmenleri'nde Dini ve Sosyal Hayat: Koşuburnu Köyü Örneği*, Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Gökhan, İlyas. "Dulkadir Beyliği Coğrafyasında Bektaşılık ve Alevilik", *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi* 11 (2021), 37-48.
- Gülten, Sadullah. "Kökler ve Dallar: Tahtacı Alevilerinin Menşei ve Tahtacı Cemaatleri", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 95, (2020), 143-167.
- Güngör, Selin. *Spatial Constructions of Identity: Anatolian Tahtacı Communities*, İzmir: Yaşar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Kaftanlı, Ufuk Ali. *Osmanlı Akdeniz'inde Bir Türkmen Alevi Cemaati: Mikro-Tarih Nüfus ve İskanıyla Aydın Vilayeti 'nde Taiife-i Tahtacıyan (19. Yüzyılın ikinci yarısı)*, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.
- Kanburoğlu, Seyda. *Türkiye Orman İşletmeciliğinde Odun Hammaddesi Üretiminde Tahtacıların Rolü*, Zonguldak: Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006.
- Kaplan, Ayten. *Balıkesir Tahtacı Köyleri Kongurca ve Türkalı'de Halk Bilimi Açısından Müzik Yapısının Araştırılması*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, 1998.
- Koca, Emine. *İçel İli Tarsus Tahtacılar Geleneksel Kadın Giysileri ve Çağdaş Tasarımlar*, Ankara: Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanatta Yeterlilik tezi, 2000.
- Kocadayı, Ali. *Kaşdışlen Tahtacılarının Dini ve Sosyo-Kültürel Yapısı*, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Kuşçi, Ahmet. *Orta Toros Tahtacıları: Tarih Kültür ve Medeniyet*, Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018.
- Meccek, Süleyman. *Serik Yöresi Tahtacı Alevilerinin Halk Bilgisi Ürünleri Üzerine Bir İnceleme*, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Merhan, Aziz. "Bayındır Tahtacıları ve Dillerinin Belirgin Özellikleri", *Bilgi* 69, (2014), 161-170.
- Önal, Mehmet Naci. "Muğla'da Alevi-Tahtacı Kültürü", *Electronic Turkish Studies* 8/9 (2013), 343-366.
- Mutlu, Hüseyin Kahraman." Balıkesir Tahtacı Türkmenleri Ağzının Fonetik Özellikleri", *Diyalektolog- Ağız Araştırmaları Dergisi* 1 (2010), 21-46.
- Selçuk, Ali. *Mersin Yöresi Tahtacılarının Dini İnanç ve Uygulamaları*, Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2003.
- Selçuk, Ali. "Tahtacıların Doğum ile İlgili İnanç ve Uygulamalarına Fenomenolojik Bir Yaklaşım", *Türklük Bilimi Araştırmaları* 16 (2004), 163-180.
- Seyhan, Sonat. *Silifke Yöresinde Yaşayan Tahtacı Oymakları Halk Türküleri*, Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2001.
- Seyirci, Musa. *Batı Akdeniz Bölgesi Tahtacıları*, İstanbul: Derin Yayınları, 2007.
- Sümer, Faruk. *Ağaççeriler*, TDV İslam Ansiklopedisi, 1, İstanbul, 1988
- Sümer, Faruk . "Ağaççeriler", *Belleten* 26/103 (1962), 521-528.
- Şapolyo, Enver Behnan. *Mezhep ve Tarikatlar Tarihi*, İstanbul: Milenyum Yayınları, 2013.
- Şen, Adem. *Adana Tahtacılarında Ölüm ile İlgili İnanış ve Ritüeller: Nergizlik Köyü Örneği*, Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek

- Lisans Tezi, 2023.
- Şenyayla, Gamze. *Tahtacılar Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma (Antalya İli Örneği)*, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Tamay, Sedat. *İzmir Yöresi Tahtacı Semahlarının Tür ve Biçim Yönünden İncelenmesi*, İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2002.
- Tamay, Sedat. *Tahtacı Semahları ve Mengi (İnceleme ve Metinler)*, İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2009.
- Taş, Kibar. “Ağaçeri Kavminin Geçmişten Bugüne Uzanan Tarihi ve Tahtacı Cemaatiyle Bağlantısı”, *Tarih Araştırmaları Dergisi* 42/73, (2023), 407-435.
- Telci, Cahit. “Tax Exempt Tahtacı Community From Aydın Province (XVI - XIX. Centuries): “Cemaat-i Tahtacıyan”, *Journal of Alevism-Bektashism Studies* 13 (2016), 5–34.
- Tire, Murat. *Tarsus Tahtacılarında Halk İnançlarının Dinler Tarihi Açısından İncelenmesi (Çamalan ve Kaburgediği Köyleri Örneği)*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2012.
- Uluocak, Şeref. “Kazdağ Tahtacı Türkmen Kozmolojisinde Hakka yürümek”, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi* 71, (2014), 55-82.
- Yıldırım, Kübra Dilaver. *Bergama Yöresi Tahtacı ve Çepni Ağızları*, Edirne: Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013.
- Yıldız, Durmuş. *Sosyo-kültürel ve Dini Yönleriyle Tahtacılar: Elmalı-Akçaeniş Örneği*, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Yolcu, Mehmet Ali ve Dinç Mustafa. *Çanakkale Yöresi Halk Kültürü*, İstanbul: Paradigma Akademi Yayınları, 2018.
- Yörükân, Yusuf Ziya. *Anadolu'da Aleviler ve Tahtacılar*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002.
- Yüce, Mehmet Nuri. *Çukurova Yöresi Tahtacı Alevilerinde Dini Musiki*, Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

Extended Abstract

Tahtacılar is a community with an important place in Turkish cultural history. Tahtacılar, who are distinguished from other social groups by their unique professional cultures and belief characteristics identified with this professional culture, occupy an important place in Turkish folk culture and the world of meaning. Tahtacılar who have the Alevism faith can form an important part of Anatolian folk culture with their unique way of life, profession, leisure institution, economic activities and belief pattern.

The characteristics that distinguish the Tahtacılar from other Alevi groups in the Anatolian cultural geography are that they do not accept the Hacıbektaş Veli Quarry in Nevşehir and the Hacıemir January Quarry located in İzmir Narlıdere and Aydın's Reshadiye Village, which are unique to them. What is meant by the term January is that it is a term that covers people from a certain family or lineage. Tahtacı communities, who have moved from Konargöçer to settled life, live in coastal cities from the Aegean coastline to the Mediterranean coastline. This social group, referred to as Tahtacı because they do lumbering, wood carving and forestry work, is an original community that adheres to the rituals and values of the Alevism faith.. it is estimated that the Tahtacılar, who are considered to be the continuation of the Turkmen group called Ağaçeri, who participated in the Babai Rebellion that broke out in 1240, lived around Adiyaman, Malatya, Maraş and Adana. Woodcraft does not only contain the status of a profession, but also Woodcraft expresses a profession and lifestyle specific to a faith group. This faith-based professional sociology, which dates back to the Shaman culture of Central Asia, is of great importance in terms of content and structure in Turkish folk culture.

In this study, it has been investigated how and by what methods this phenomenon is examined in graduate theses based on the subject of Blackboards, and in what kind of disciplines it is studied. In this direction, it is aimed to provide a systematic and holistic contribution to the current field literature by conducting a descriptive study based on the review of the field literature related to the subject of Woodworkers. In this respect, it is thought that the study

can add intellectual and cultural richness to the field of writing. Tahtacılar are Alevi Turkmen who trade in wood and lumber, are engaged in cutting and mowing trees and have their own unique cultural characteristics. Starting from Adana and Mersin, from the slopes of the Taurus mountain ranges in the Mediterranean Sea to the Kaz Mountains in the Aegean Region, the tahtacılar people living in forested areas along the coastline have been called tahtacı because they are engaged in forestry and timber work. Tahtacılar, who live in the forested areas around Kahramanmaraş, Gaziantep, Adana, Osmaniye, Mersin, Antalya, Muğla, Isparta, Burdur, Denizli, İzmir, Balıkesir and Çanakkale, is an Alevi Turkmen social group. In this study, it is planned to examine the graduate theses made on the Tahtacı communities, which have a rich cultural pattern in terms of belief and lifestyle in Turkey, descriptively with a scanning model. In this way, it will be determined which aspects of the Woodworkers community are examined academically and scientifically at the graduate level, which disciplines are the subject of interest and study. Tahtacılar, a nomadic society, are people who speak Turkish, are engaged in small and cattle breeding, forestry, lumbering. Tahtacılar, who carried their belongings and belongings nomadically with their animals, became a social group attached to their traditions and customs. There are folklore, history and folkloric studies conducted on the subject of Tahtacılar.

